

Het Koninkrijk van de Grijs Muizen

Toeval of niet, maar de laatste tijd lees ik veel over hooggeplaatste grijze muizen. De managers en politici op het matje voor het treinongeval in xxx kaatsten hun verantwoordelijkheid af en verwezen alles door naar hun illustere voorgangers. Het is niet netjes van een Britse Europarlementariër om zijn president te verwijten dat hij het charisma van een dweil heeft, maar over veel charisma beschikt deze politieke leider toch niet. In de februari editie van de Kwaliteitskrant staat een oproep voor egolozes leiders. Van waar komen deze charisma-loze grijze muizen? Is hun verschijning een modeverschijnsel of mogen we ons aan een verdere toename van hun aantal verwachten?

Deze vraag doet me denken aan het verhaal van een muizenkolonie op een eiland ergens in de Grote Oceaan. Alle muizen in die kolonie zijn bij hun geboorte roze. Niets speciaals ware het niet dat ze tijdens hun opgroeien van kleur veranderen: sommige worden grijs en andere zwart. Hoewel de oorzaak van deze kleurverandering nog niet gekend is, valt het gedrag tussen beiden wel op. Tevens blijkt dat bijna iedere roze muis in grijs of zwart kan veranderen.

De grijze muis valt amper op en glipt weg bij het minste gevaar. Je vindt ze in de rustige hoeken van de kolonie, meestal goed afgezonderd van de realiteit. Hij beheert zijn nest als klokwerk. Samen met de andere muizen lijkt hij de complexe samenleving zo geolied en efficiënt mogelijk te sturen. Het nest is een toonbeeld van rust en beheersing.

De zwarte muis hoeft je niet te zoeken. Je zal hem wel ontdekken. Waar hij ook komt, je voelt zijn aanwezigheid. In alles wat hij doet, investeert hij persoonlijk. In zijn nest zijn de muizen zeer gedreven. Ze zijn als het ware geïnspireerd en zetten zich in om iets te realiseren. Het nest ligt meestal aan het uiteinde van de kolonie en het gonst er van persoonlijke gedrevenheid. Als je het nadert, verschiet dan niet dat je aangevallen wordt door de zwarte muis geholpen door zijn nestgenoten. Hij vlucht immers niet weg bij moeilijkheden zoals zijn grijze familiegenoot.

Niet alleen de kleurverandering heeft biologen verbaasd maar ook de verdeling tussen de twee kleuren. Hoewel nestgenoten van de zwarte muizen schijnbaar beter af waren, zijn de grijze muizen in de grote meerderheid. Op het eerst zicht waren de zwarte muizen beter aan de leefomgeving aangepast en toch bleken de grijze te 'overwinnen'. Alleen door langdurige en nauwkeurige observaties kon deze schijnbare Darwinistische tegenspraak opgehelderd worden.

Zoals gezegd worden alle muizen roze geboren. Hoewel sommige muizen eerder aanleg hebben om zwart of grijs te worden, kan gesteld worden dat de kans om zwart of grijs te worden, de omgeving buiten beschouwing gelaten, even groot is. Toch blijkt in de beschermde omgeving van het nest de grijze kleur al te overheersen. Het sociaal gedrag verklaart deze afwijking. De grijze muizen bevorderen hun gedrag door een ingewikkeld beloningssysteem en door afwijkend gedrag te bestraffen. Experimenteren en fouten maken wordt quasi onmiddellijk afgestraft. Soms worden ze verminkt of gedood. Het mag dan ook niet verwonderen dat een heleboel potentieel zwarte muizen nooit hun volle kleur bereiken.

De enkelingen zie dan toch zwart beginnen te kleuren hebben nog een moeilijke weg af te leggen. Zo lang ze zelf geen nest hebben, worden ze door hun medemuizen als outsiders beschouwd. Hoewel de meeste zich veilig voelen in de omgeving van een

zwarte muis, bestraffen ze hem quasi onmiddellijk als er iets verkeerd gaat. Dit gebeurt dan ook frequent want een zwarte muis probeert nieuwe dingen en glipt niet weg als er iets fout gaat. Af en toe wordt er een zwarte muis buiten de kolonie gezet.

Dingen proberen en verantwoordelijkheid nemen, zorgt er ook voor dat zwarte muizen zeer zelden de kolonie leiden. Immers de meeste grijze muizen willen een rustige kolonie. Hun nest, daar draait het om, voor de rest willen ze zo weinig mogelijk last. Zwarte muizen zitten niet stil en willen uitbreiden, verbeteren, dingen aanpakken, ... en dat betekent verandering. Iets waar grijze muizen een hekel aan hebben.

Ook externe factoren zorgen voor een slikkend aantal zwarte muizen. Ze nesten aan de rand van de kolonie, waar het bestaan meer uitdaging biedt. Soms het echt mis en dan wordt een zwart nest volledig vernield. Als de kolonie door roofdieren aangevallen wordt, dan zijn het de zwarte muizen die hem verdedigen. Natuurlijk met mogelijke slachtoffers onder de zwarte.

Na deze observaties waren de biologen verwonderd dat er muizen zijn die hun volle zwarte kleur krijgen en zelf een nest kunnen maken. Als alles hen zo tegenzat, hoe kunnen ze dan overleven? Het antwoord was simpel.

Op het einde van de observatieperiode bleef de regen uit. Het voedsel in de omgeving werd schaars. Na verloop van tijd begon de kolonie te beseffen dat er iets moest ondernomen worden, want dat er anders een ramp zou gebeuren. De grijze muizen werden nerveuzer, maar er gebeurde niets. Zelfs de eerst hongerdeden deed hen niet overgaan tot actie. Totale besluiteloosheid.

Tot enkele zwarte muizen het initiatief namen en met enkele soortgenoten verhuisden naar een betere plaats. Hoewel ze probeerden de grijze muizen te overtuigen mee te gaan, werden ze voor hun vertrek door de grijze tegengehouden. De achtergebleven grijze muizen stierven allemaal een hongerdood, terwijl de vertrekkers ergens anders een nieuwe kolonie stichtten.

Toen de biologen na enige tijd naar deze nieuwe kolonie terugkeerden, deden ze opnieuw een eigenaardige vaststelling. De nieuwe kolonie die oorspronkelijk veel zwarte muizen telde, was welvarend maar bestaand uit overwegend grijze muizen. De zwarte muizen, hoewel de redders van de kolonie, bevonden zich weer aan de rand ervan. Tot de volgende crisis zich aanbiedt?

Sommigen zouden zeggen dat deze muizen niet goed wijs zijn. Hun zwarte soortgenoten zouden ze moeten koesteren en helpen. Toch blijken deze muizenkolonies telkenmale te evolueren naar meer grijze muizen. Deze evolutie kent geen richting of doel. Het is een 'blind' proces, niet goed of slecht. Louter een vorm van verandering die de biologen slechts kunnen vaststellen.

De vraag is of we willen dat onze maatschappij ook deze evolutie volgt. Of we met zijn allen gelaten de volgende crisis afwachten om te zien of er nog zwarte muizen zijn?